Керівникові Секретаріату
Конституційного Суду України
Віктору БЕСЧАСТНОМУ

Шановний Вікторе Миколайовичу!

У провадженні Конституційного Суду України перебуває справа за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 1 частини першої статті 40 Закону України „Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 23 вересня 1999 року № 1105–XIV зі змінами (далі – Закон № 1105).

Відповідно до статті 59 Закону України „Про Конституційний Суд України" та § 43 Регламенту Конституційного Суду України для забезпечення повного й об'єктивного розгляду справи прошу Вас доручити відповідним підрозділам Секретаріату Конституційного Суду України підготувати аналітичну довідку, в якій надати відповідь на питання – чи відповідає пункт 1 частини першої статті 40 Закону № 1105 припису частини третьої статті 22 Конституції України.

Прошу підготувати аналітичну довідку до 20 березня 2025 року.

З повагою
суддя-доповідач **Віктор КИЧУН**

Конституційний Суд України
21/770 від 26.02.2025

Судді
Конституційного Суду України

Вікторові КИЧУНУ

Шановний пане Вікторе!

На виконання Вашого доручення від 26 лютого 2025 року № 21/770 Відділом юридичного аналізу конституційних подань та конституційних звернень Управління опрацювання конституційних подань та конституційних звернень Правового департаменту Секретаріату Конституційного Суду України підготовлено Аналітичну довідку щодо питання, чи відповідає пункт 1 частини першої статті 40 Закону України „Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 23 вересня 1999 року № 1105–XIV припису частини третьої статті 22 Конституції України.

Додаток: на 9 арк. у 1 прим.

З повагою

керівник Секретаріату **Віктор БЕСЧАСТНИЙ**

Конституційний Суд України
21/1019 від 20.03.2025

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА

щодо питання, порушеного суддею-доповідачем[1] у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 1 частини першої статті 40 Закону України „Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 23 вересня 1999 року № 1105–XIV зі змінами

Чи відповідає пункт 1 частини першої статті 40 Закону України „Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 23 вересня 1999 року № 1105–XIV припису частини третьої статті 22 Конституції України

Згідно з пунктом 1 частини першої статті 40 Закону України „Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 23 вересня 1999 року № 1105–XIV зі змінами (далі – Закон № 1105) „здійснення страхових виплат і надання соціальних послуг припиняються, якщо потерпілим є особа, якій оформлено документи для виїзду за кордон на постійне проживання/залишення на постійне проживання за кордоном, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України".

Правовий департамент Секретаріату Конституційного Суду України здійснював підготовку аналітичних матеріалів з проблематики, порушеної у конституційному поданні Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 1 частини першої статті 40 Закону № 1105, у зв'язку з чим відповідь на порушене питання судді-доповідача надаватиметься з урахуванням раніше проведених досліджень[2]. Принагідно зазначимо, що питання відповідності оспорюваних приписів пункту 1 частини першої статті 40 Закону № 1105 не було окремо досліджено у згаданих аналітичних матеріалах, оскільки автори конституційного подання не порушували цього питання, а просили перевірити пункт 1 частини першої статті 40 Закону № 1105 на відповідність частинам першій, другій статті 24, частині третій статті 25, частинам першій, четвертій статті 41, частині першій статті 46, частині першій статті 64 Конституції України.

---

[1] Доручення судді-доповідача від 26 лютого 2025 року № 21/770.

[2] Див.: Висновок на конституційне подання Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 1 частини першої статті 40 Закону України „Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 23 вересня 1999 року № 1105–XIV зі змінами (вх. № 21/2635 від 27 липня 2023 року) (**далі – Висновок**).

Аналітична довідка щодо наявності/відсутності колізії між приписами пункту 1 частини першої статті 40 Закону України „Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 23 вересня 1999 року № 1105–XIV та Законом України „Про соціальні послуги" від 17 січня 2019 року № 2671–VIII в частині порядку припинення надання соціальних послуг (вх. № 21/3913 від 4 жовтня 2024 року).

Аналітична довідка щодо питань, порушених суддею-доповідачем у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 1 частини першої статті 40 Закону України „Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 23 вересня 1999 року № 1105–XIV (вх. № 21/5007 від 12 грудня 2024 року) (далі – Аналітична довідка № 21/5007).

1. Відповідно до приписів частини третьої статті 22 Основного Закону України при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Конституційний Суд України щодо вказаних приписів у Рішенні від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005 виснував, що „звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням. У традиційному розумінні діяльності визначальними поняття змісту прав людини є умови і засоби, які становлять можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування та розвитку. Обсяг прав людини – це їх сутнісна властивість, виражена кількісними показниками можливостей людини, які відображені відповідними правами, що не є однорідним і загальним. Загальновизнаним є правило, згідно з яким сутність змісту основного права в жодному разі не може бути порушена“ (*абзац четвертий підпункту 5.2 пункту 5 мотивувальної частини*).

У Рішенні від 22 травня 2018 року № 5-р/2018 Конституційний Суд України розвинув та конкретизував сформульовані ним раніше юридичні позиції щодо змісту названих положень, зазначивши таке:

– «оскільки стаття 22 міститься у розділі ІІ „Права, свободи та обов'язки людини і громадянина“ Конституції України і в ній сформульовано загальну вимогу щодо законодавчого регулювання існуючих прав і свобод, то положення частини третьої цієї статті необхідно інтерпретувати у взаємозв'язку з положеннями частин першої, другої статті 22, частини першої статті 64, частини першої статті 157 Основного Закону України та розуміти як такі, що поширюються на всі існуючі права і свободи людини, гарантовані Конституцією України» (*абзац сьомий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини*);

– „відповідно до пункту 1 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються права і свободи людини, гарантії цих прав і свобод. Але, визначаючи їх, законодавець може лише розширювати, а не звужувати, зміст конституційних прав і свобод та встановлювати механізми їх здійснення“ (*абзац дев'ятий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини*);

– „положення частини третьої статті 22 Конституції України необхідно розуміти так, що при ухваленні нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих конституційних прав і свобод людини, якщо таке звуження призводить до порушення їх сутності“ (*абзац десятий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини*)[3].

У контексті наведеного слід акцентувати, що відповідно до юридичної позиції Конституційного Суду України положення частини третьої статті 22 Конституції України необхідно інтерпретувати, зокрема, ***у взаємозв'язку з положеннями частини першої статті 64 Основного Закону України.***

Своєю чергою, за результатом проведеного дослідження автори Висновку, зокрема, виснували, що в частині припинення здійснення страхових виплат потерпілим особам, які оформили документи для виїзду за кордон на постійне місце проживання/залишення на постійне проживання за кордоном, а також в

---

[3] Див. абзаци другий – п'ятий пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 7 листопада 2018 року № 9-р/2018.

частині припинення надання соціальних послуг потерпілим особам, які оформили документи для виїзду за кордон на постійне місце проживання, але фактично ще перебувають на території України, ***приписи пункту 1 частини першої статті 40 Закону № 1105, серед іншого, суперечать частині першій статті 64 Конституції України.***

З огляду на це вважаємо, що наведене у Висновку мотивування щодо невідповідності пункту 1 частини першої статті 40 Закону № 1105 приписам частини першої статті 64 Конституції України також є застосовним при оцінці оспорюваного припису на відповідність положенням частини третьої статті 22 Конституції України, враховуючи, що наведені норми Основного Закону України доцільно інтерпретувати саме у взаємозв'язку.

2. Конституційний Суд України також зазначав:

– «Передбачене Основним Законом України право громадян на соціальний захист (стаття 46) конкретизоване у Законі та Законі України „Про пенсійне забезпечення", якими встановлено порядок нарахування та виплати пенсій. Однак стосовно громадян, які виїхали на постійне проживання за кордон, визначено особливий порядок виплати пенсій. Відповідно до пункту 2 частини першої статті 49, другого речення статті 51 Закону виплата пенсії припиняється на весь час проживання (перебування) пенсіонера за кордоном, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Винятки встановлені для громадян, які проживають за кордоном, якщо пенсія їм призначена внаслідок трудового каліцтва або професійного захворювання. У цих випадках пенсія виплачується і за відсутності міжнародного договору (частина друга статті 92 Закону України „Про пенсійне забезпечення"). При цьому держава визначила відповідний механізм виплати таких пенсій (Постанова Кабінету Міністрів України „Про порядок переведення пенсій громадян, які виїхали на постійне проживання до інших країн" від 6 квітня 1993 року № 258). Така диференціація на законодавчому рівні на різні категорії пенсіонерів, які проживають за межами України, не відповідає конституційним засадам соціального захисту громадян» (*підпункт 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 7 жовтня 2009 року № 25-рп/2009*);

– „Отже, відповідно до частини третьої статті 22, статті 64 Конституції України право громадян на соціальний захист, інші соціально-економічні права можуть бути обмежені, у тому числі зупиненням дії законів (їх окремих положень), лише в умовах воєнного або надзвичайного стану на певний строк.

Таку правову позицію Конституційний Суд України висловив у Рішенні від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002 (справа щодо пільг, компенсацій і гарантій) (пункт 6 мотивувальної частини)" (*абзаци шостий, сьомий підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007*);

– „Конституційний Суд України вважає, що редакцією Закону до внесення змін не обмежувалося право зазначеної категорії осіб на соціальний захист, а тому Законом № 799–VI не могли бути введені обмеження щодо вже визначених у Законі прав на отримання соціальної допомоги, оскільки такі обмеження позбавляють цю категорію осіб можливості отримання допомоги по безробіттю протягом певного періоду. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (частина третя статті 22 Конституції України), інакше погіршується становище особи в суспільстві через обмеження прав і свобод, закріплених у законах України. Невиконання державою своїх соціальних зобов'язань щодо окремої категорії осіб призводить до порушення принципів соціальної, правової держави, ставить громадян у нерівні умови, підриває принцип

довіри особи до держави“ *(абзац п’ятий пункту 5 мотивувальної частини Рішення від 28 квітня 2009 року № 9-рп/2009)*;

– „Конституційний Суд України вважає, що держава, виконуючи свій головний обов’язок – утвердження і забезпечення прав і свобод людини (частина друга статті 3 Конституції України) – повинна не тільки утримуватися від порушень чи непропорційних обмежень прав і свобод людини, але й вживати належних заходів для забезпечення можливості їх повної реалізації кожним, хто перебуває під її юрисдикцією. З цією метою законодавець та інші органи публічної влади мають забезпечувати ефективне правове регулювання, яке відповідає конституційним нормам і принципам, та створювати механізми, необхідні для задоволення потреб та інтересів людини. При цьому посилена увага має бути зосереджена на особливо вразливих категоріях осіб, до яких належать, зокрема, особи з психічними розладами“ (*абзац перший пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016*);

– „<…> будь-яке втручання в права людини навіть за наявності легітимної мети, всупереч вимозі домірності, неодмінно спричинятиме скасування або обмеження прав і свобод людини“ (*абзац восьмий підпункту 3.6 пункту 3 мотивувальної частини Висновку від 24 грудня 2019 року № 9-в/2019*);

– „обмеження щодо реалізації конституційних прав і свобод не можуть бути свавільними та несправедливими, вони мають встановлюватися виключно Конституцією і законами України, переслідувати легітимну мету, бути обумовленими суспільною необхідністю досягнення цієї мети, пропорційними та обґрунтованими, у разі обмеження конституційного права або свободи законодавець зобов’язаний запровадити таке правове регулювання, яке дасть можливість оптимально досягти легітимної мети з мінімальним втручанням у реалізацію цього права або свободи і не порушувати сутнісний зміст такого права“ (абзац третій підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016).

Крім того, Конституційний Суд України також акцентував, що держава, виконуючи свій головний обов’язок – утвердження і забезпечення прав і свобод людини (частина друга статті 3 Конституції України) – повинна не тільки утримуватися від порушень чи непропорційних обмежень прав і свобод людини, але й вживати належних заходів для забезпечення можливості їх повної реалізації кожним, хто перебуває під її юрисдикцією; з цією метою законодавець та інші органи публічної влади мають забезпечувати ефективне юридичне регулювання, яке відповідає конституційним нормам і принципам, та створювати механізми, необхідні для задоволення потреб та інтересів людини (абзац перший пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016).

Наведені юридичні позиції Конституційного Суду України є застосовними до реалізації також соціальних та економічних прав і свобод людини, оцінки державного втручання до їх сфери, зокрема права на соціальний захист (частина перша статті 46 Конституції України)“ (*абзаци другий – четвертий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 6 квітня 2022 року № 1-р(II)/2022*);

– „Держава здійснює регулювання змісту та обсягу соціальних прав, встановлюючи обмеження щодо їх реалізації не лише в Конституції, а й у законах України. Законодавчі обмеження не можуть порушувати сутнісний зміст цих прав. Відповідно до частин першої, другої статті 24 Основного Закону України такі обмеження повинні мати недискримінаційний характер (*абзац третій пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 7 листопада 2018 року № 9-р/2018*);

– „<…> перевірка нормативного акта на наявність у ньому дискримінаційних приписів потребує дослідження, у чому полягає його легітимна мета, а також чи має місце дискримінація в конкретному випадку, для чого слід з’ясувати передусім коло осіб (групу осіб), що перебувають у порівнянних на підставі певного критерію умовах, **та чи є умови їхнього перебування відмінними від умов, у яких перебувають інші особи**“ (*абзац перший пункту 5 мотивувальної частини Рішення від 14 липня 2021 року № 1-р/2021*).

Принагідно приводимо наукову думку стосовно приписів частини третьої статті 22 Основного Закону України, яка корелюється з наведеними юридичними позиціями Конституційного Суду України.

Так, у науково-практичному коментарі до Конституції України зазначено, зокрема, що „<...> звуження змісту прав і свобод – це зменшення ознак, змістовних характеристик тих можливостей людини, які відображаються відповідними правами та свободами; а звуження їх обсягу – це зменшення сфери суспільних відносин, у межах якої може відбуватися здійснення людиною її прав і свобод (тобто зменшення кола суб'єктів, розміру території, часу або будь-яких інших кількісно вимірюваних показників використання прав і свобод). Отже, звуження змісту стосується якісної характеристики відповідного права, а звуження обсягу – його кількісної характеристики.

Коментоване положення принципово забороняє законодавцю погіршувати становище людини у суспільстві шляхом обмеження тих прав і свобод, які вже закріплено у законах України. Щодо конституційних прав і свобод така заборона застережена спеціально (ч. 1 ст. 157)"; „<...> обмеження прав і свобод людини і громадянина не можуть бути більшими, аніж ті, які вже встановлено у чинних законах України"[4].

Підсумовуючи наведене можна стверджувати, що на конституційному рівні закріплена заборона введення свавільних та несправедливих законодавчих обмежень, що мають наслідком звуження змісту та обсягу існуючих конституційних прав і свобод людини, якщо таке звуження призводить до порушення їх сутності. Водночас убачається за можливе встановлення відповідних обмежень за умови запровадження юридичного регулювання, яке переслідує легітимну мету, обумовлено суспільною необхідністю досягнення цієї мети, є пропорційним, обґрунтованим та не порушує сутнісний зміст прав і свобод.

У контексті зазначеного зауважуємо, що за результатом проведеного дослідження автори Висновку підсумували, що, на їх думку, ***відповідне обмеження позбавлене легітимної мети та не є виправданим.***

У цьому аспекті погоджуємося з думкою авторів Висновку, які зазначили: „якщо страховий випадок настав і громадянин України добросовісно набув право на таку форму соціального захисту, як отримання страхових виплат, і не відмовився від них, то, відповідно, він також набув право власності на них. Втручання у право власності такого громадянина України і позбавлення його соціального захисту лише тому, що він виїжджає на постійне місце проживання за кордон, не є правомірним, оскільки держава не може обґрунтувати таке втручання захистом загальних інтересів суспільства, який би переважав над захистом основних прав особи. З огляду на це вважаємо, що таке обмеження позбавлене легітимної мети та не є виправданим" (стор.20).

---

[4] Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін. Нац. акад. прав. наук України. 2-ге вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2011. С. 162, 163.

3. За приписами пункту 1 частини першої статті 40 Закону № 1105 припиняється здійснення страхових виплат і надання соціальних послуг, якщо потерпілим є особа, якій оформлено документи для виїзду за кордон на постійне проживання/залишення на постійне проживання за кордоном, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

У Висновку було зазначено, що «оспорюваний припис до внесення змін Законом № 2620 містився у пункті 1 частини першої статті 46 Закону № 1105, який передбачав, що „страхові виплати і надання соціальних послуг припиняються на весь час проживання потерпілого за кордоном, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України". У цьому випадку припинення страхових виплат і надання соціальних послуг залежало саме від факту проживання (постійного чи тимчасового) потерпілої особи за кордоном, тобто перебування громадянина України за її межами.

Порівняння змісту двох редакцій оспорюваних приписів Закону № 1105, на нашу думку, свідчить про посилення негативних наслідків для потерпілих осіб, які отримали дозвіл, але ще не залишили територію України, і які, між іншим, мають право відмовитися від своїх намірів і залишитися в України» (стор. 21).

Приписи пункту 1 частини першої статті 40 Закону № 1105 ґрунтуються, зокрема, на принципі територіальності, згідно з яким забезпечення права на соціальний захист, яке гарантує одна держава, не завжди може бути застосовне на території іншої держави через відмінність умов перебування. При цьому припинення здійснення страхових виплат і надання соціальних послуг можна розглядати як звуження обсягу права, оскільки особа втрачає певні можливості, які вона мала.

З оспорюваних приписів вбачається можливість припинення здійснення страхових виплат і надання соціальних послуг як особі, яка залишається на постійне проживання за кордоном, так і особі, яка лише оформила документи для виїзду за кордон на постійне проживання/залишення на постійне проживання за кордоном, але може ще змінити своє рішення і фактично залишитися в України. Крім того, за оспорюваними приписами Закону № 1105 реалізація таких форм соціального захисту, як здійснення страхових виплат та надання соціальних послуг, а також права власності потерпілої особи на страхові виплати поставлено в залежність від факту укладення Україною з відповідною державою міжнародного договору.

На нашу думку, припинення здійснення страхових виплат і надання соціальних послуг особі, яка лише оформила документи для виїзду за кордон на постійне проживання/залишення на постійне проживання за кордоном (якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України), але продовжує перебувати/проживати на території України, можна вважати порушенням самої сутності її права на соціальний захист та *права власності на страхові виплати, оскільки у цьому випадку не вбачається наявності обставин, які відмінні від тих, у яких перебувають ті особи, що проживають на території*

України і не оформлювали документи для виїзду за кордон, і які перешкоджають реалізації права особи на отримання страхових виплат і соціальних послуг в Україні.

4. Щодо припинення страхових виплат особам на час їх постійного проживання (перебування) за кордоном вважаємо за доцільне зважати на Рішення Конституційного Суду України від 7 жовтня 2009 року № 25-рп/2009, яке, на нашу думку, є дотичним до аналізованого питання та в якому Суд визнав приписи пункту 2 частини першої статті 49, другого речення статті 51 Закону України „Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" від 9 липня 2003 року № 1058–IV щодо припинення виплати пенсії пенсіонерам на час постійного проживання (перебування) за кордоном у разі, якщо Україна не уклала з відповідною державою міжнародний договір, такими, що суперечать приписам Конституції України стосовно утвердження і забезпечення прав і свобод людини, неприпустимості обмеження конституційних прав і свобод, рівності конституційних прав громадян незалежно від місця проживання, гарантування піклування та захисту громадянам України, які перебувають за її межами, права на соціальний захист у старості (стаття 3, частини перша, друга статті 24, частина третя статті 25, частина перша статті 46, частина перша статті 64 Основного Закону України)[5].

З урахуванням цього Рішення вважаємо, що приписами пункту 1 частини першої статті 40 Закону № 1105 звужено обсяг прав особи на соціальний захист та на право власності на страхові виплати, оскільки особа втрачає певні можливості, які вона мала у тих випадках, коли вона обрала постійним місцем проживання країну, з якою Україна не уклала відповідний договір. Таке твердження корелюється із твердженнями, наведеними у Висновку, згідно з якими, виходячи із правової, соціальної природи страхової виплати, право громадянина на одержання призначеної йому страхової виплати не може пов'язуватися з такою умовою, як постійне проживання в Україні та непорушення громадянином питання щодо оформлення документів для виїзду за кордон на постійне проживання/залишення на постійне проживання за кордоном; держава відповідно до конституційних принципів зобов'язана гарантувати це право незалежно від того, де проживає особа, якій призначена страхова виплата, – в Україні чи за її межами (стор. 24).

З огляду на це вважаємо достатніми підстави для твердження, що пункт 1 частини першої статті 40 Закону № 1105 в частині припинення здійснення страхових виплат потерпілій особі, якій оформлено документи для виїзду за кордон на постійне проживання/залишення на постійне проживання за кордоном, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, суперечить приписам частини третьої статті 22 Конституції України.

---

[5] Абзаци перший, другий підпункту 3.3. пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 7 жовтня 2009 року № 25-рп/2009.

5. Стосовно припинення надання соціальних послуг потерпілим особам, які оформили документи для виїзду за кордон на постійне місце проживання/залишення на постійне проживання за кордоном і виїхали за кордон, зауважуємо таке.

У Висновку зазначено, що у випадку, якщо потерпілий громадянин України перебуває за межами території України, то, відповідно, обґрунтовано може бути унеможливлено його доступ до соціальних послуг, які гарантовано надаються потерпілим особам у разі повної чи часткової втрати ними працездатності у державних, комунальних, приватних закладах для догляду за непрацездатними лише на території України; якщо ж потерпіла особа лише оформила документи для виїзду за кордон на постійне проживання, але фактично ще перебуває на території України, вона не може бути обмежена у доступі до соціальних послуг, які надаються у відповідних спеціалізованих закладах, розташованих на території України (стор. 24, 25).

Тобто у разі, коли особа проживає за кордоном, надання соціальних послуг може бути ускладнене або взагалі не мати способів реалізації з об'єктивних причин неможливості їх забезпечення на території іншої держави. А отже, на нашу думку, перебування/постійне проживання потерпілого громадянина України за межами території України обґрунтовано може унеможливлювати його доступ до соціальних послуг, які гарантовано надаються потерпілим особам саме на території України.

Утім, як зазначалося авторами Аналітичної довідки № 21/5007, оскільки чинна редакція Закону № 1105 не містить конкретного переліку соціальних послуг, надання яких передбачено *саме цим законом* (зокрема, із зазначенням видів, обсягів, порядку та суб'єктів надання конкретних соціальних послуг), здійснити релевантний аналіз таких послуг на предмет можливості надання дистанційно (за межами території України), не вбачається дієвим та об'єктивним заходом (стор. 10–11).

Сукупність наведених обставин, на нашу думку, вказує на відсутність достатніх підстав для твердження, що пункт 1 частини першої статті 40 Закону № 1105 в частині припинення надання соціальних послуг потерпілим особам, які оформили документи для виїзду за кордон на постійне місце проживання/залишення на постійне проживання за кордоном і фактично виїхали за кордон, суперечить частині третій статті 22 Конституції України.

Отже, враховуючи наведені у Висновку міркування щодо невідповідності окремих приписів оспорюваного пункту 1 частини першої статті 40 Закон № 1105, зокрема, частині першій статті 64 Конституції України, зважаючи на юридичні позиції Конституційного Суду України, зокрема, в аспекті неприпустимості обмеження конституційних прав і свобод, а також стосовно того, що положення частини третьої статті 22 Основного Закону України необхідно інтерпретувати у взаємозв'язку з положеннями частин першої, другої цієї статті, частини першої статті 64, частини першої статті 157 Основного Закону України та розуміти як такі, що поширюються на всі існуючі права і свободи людини, гарантовані Конституцією України, є підстави дійти таких висновків.

Приписи пункту 1 частини першої статті 40 Закону № 1105:

– в частині припинення здійснення страхових виплат потерпілим особам, які оформили документи для виїзду за кордон на постійне місце проживання/залишення на постійне проживання за кордоном, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, суперечать частині третій статті 22 Конституції України;

– в частині припинення надання соціальних послуг потерпілим особам, які оформили документи для виїзду за кордон на постійне місце проживання, але фактично ще перебувають на території України, суперечать частині третій статті 22 Конституції України.

– в частині припинення надання соціальних послуг потерпілим особам, які оформили документи для виїзду за кордон на постійне місце проживання/залишення на постійне проживання за кордоном і фактично виїхали за кордон, не суперечать частині третій статті 22 Конституції України.

В.о. керівника Правового департаменту **Ольга ПОГРЕБНЯК**

Виконавець:
головний консультант Оксана Дуброва (т.12-61)

Контроль:
заступник керівника Управління опрацювання конституційних подань та конституційних звернень – завідувач відділу юридичного аналізу конституційних подань та конституційних звернень Олександр Бухтіяров (т. 12-79)